

مبانی راهنمایی و مشاوره

دکتر شکوه نوایی نژاد

دکتر جواد اژه‌ای

دکتر سید محمد علی آبادی

دکتر خدیجه آرین

دکتر قدسی احمر

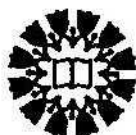
دکتر محسن رسولی

سید مهدی حسینی بیرجندی

دکتر مهدی زارعی بهرام آبادی

تهران

۱۳۹۳

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)

مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

عنوان و نام پدیدآور: مبانی راهنمایی و مشاوره / شکوه نوایی نژاد ... [و دیگران].
 مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: پنج، ۴۶۶ ص.

فروست: «سمت»؛ ۱۷۹۱. علوم تربیتی؛ ۱۲۲.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۲۰۰۱۱-۴ ۱۲۵۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: پشت جلد به انگلیسی: Foundations of Guidance and Counseling.

یادداشت: شکوه نوایی نژاد، عبدالله شفیع آبادی، جواد اژه‌ای، قدسی احقر، خدیجه آری‌ن، مهدی حسینی بیرجندی، محسن رسولی، مهدی زارع بهرام آبادی.

یادداشت: واژه‌نامه.

یادداشت: کتابخانه.

موضوع: مشاوره و راهنمایی.

موضوع: مشاوره آموزشی.

شماره انتشار: ۱۳۱۵ -

شناسه: پرونده سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۰ م ۵ / ۶۳۷ BF

رده‌بندی دیوبی: ۳ / ۵۶۱

شماره کتابشناسی ملی: ۵۳ / ۵۶۱

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)

مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

مبانی راهنمایی و مشاوره

دکتر شکوه نوایی نژاد، دکتر عبدالله شفیع آبادی، دکتر جواد اژه‌ای، دکتر قدسی احقر،

دکتر خدیجه آری‌ن، سید مهدی حسینی بیرجندی، دکتر محسن رسولی، دکتر مهدی

زارع بهرام آبادی

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۳

تعداد: ۱۰۰۰

حروفچینی و لیتوگرافی: «سمت»

چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات وابسته به اوقاف و امور خیریه

قیمت: ۱۲۵۰۰۰ ریال. در این نوبت چاپ قیمت مذکور ثابت است و فروشندگان و عوامل

توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.

نشانی ساختمان مرکزی: تهران، بزرگراه جلال آل احمد، غرب پل یادگار امام (ره)،

روبه‌روی پمپ گاز، کد پستی ۱۴۶۳۶، تلفن ۴۴۲۴۶۲۵۰۲.

www.samt.ac.ir

info@samt.ac.ir

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر، نشر یا پخش یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سخن «سمت»

یکی از هدفهای مهم انقلاب فرهنگی، ایجاد دگرگونی اساسی در دروس علوم انسانی دانشگاهها بوده است و این امر، مستلزم بازنگری منابع درسی موجود و تدوین منابع مبنایی و علمی معتبر و مستند با در نظر گرفتن دیدگاه اسلامی در مبانی و مسائل این علوم است.

ستاد انقلاب فرهنگی در این زمینه گامهایی برداشته بود، اما اهمیت موضوع اقتصادی کرد که سازمانی مخصوص این کار تأسیس شود و شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۶۳/۱۲/۷ تأسیس «سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها» را که به اختصار «سمت» نامیده می شود، تصویب کرد.

ناتوانی، هدف سازمان این است که با استمداد از عنایت خداوند و همت و همکاری دانشمندان، استادان متعهد و دلسوز، به مطالعات و تحقیقات لازم پردازد و در هر کدام از رشته ها علوم انسانی به تألیف و ترجمه منابع درسی اصلی، فرعی و جنبی اقدام کند.

دشواری چنین کاری را دانشمندان و صاحب نظران پوشیده نیست و به همین جهت مرحله کمال مطلوب آن باید به تدریج و پس از انتقادات و یادآوریهای پیاپی ارباب نظر به دست آید. انتظار دارد که این سرگواران از این همیاری و راهنمایی دریغ نورزند و با پیشنهادهای اصلاحی خود این سازمان را در اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران یاری دهند. از استادان و صاحب نظران ارجمند تقاضا می شود به همکاری، راهنمایی و پیشنهادهای اصلاحی خود، این سازمان را به لحاظ اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران یاری دهند.

کتاب حاضر، برای دانشجویان رشته روان شناسی در مقطع کارشناسی به عنوان منبع اصلی درس «روان شناسی مشاوره و راهنمایی» به ارزش ۳ واحد و همچنین برای دانشجویان رشته مشاوره و علوم تربیتی در مقطع کارشناسی به عنوان منبع اصلی دروس «مبانی راهنمایی و مشاوره» و «مقدمات مشاوره و راهنمایی» هر کدام به ارزش ۲ واحد تدوین شده است. امید است علاوه بر جامعه دانشگاهی، سایر علاقه مندان نیز از آن بهره مند شوند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
۳	فصل اول: تاریخچه راهنمایی و مشاوره در ایران و جهان سید مهدی حسینی بیرجندی
۴۶	فصل دوم: راهنمایی و مشاوره در اسلام دکتر جواد اژه‌ای
۷۳	فصل سوم: اصول و مفاهیم راهنمایی و مشاوره دکتر عبدالله شفیع آبادی
۹۹	فصل چهارم: فنون و مهارت‌های مشاوره دکتر مهدی زارع بهرام آبادی
۱۳۸	فصل پنجم: نظریه‌های مشاوره و روش درمانی دکتر خدیجه آراین
۱۸۲	فصل ششم: راهنمایی و مشاوره گروهی دکتر شکوه نوابی نژاد
۲۰۲	فصل هفتم: مشاوره مدرسه دکتر مهدی شفیع بهرام آبادی
۲۳۷	فصل هشتم: راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه‌ای دکتر عبدالله شفیع آبادی
۲۶۸	فصل نهم: مشاوره خانواده دکتر شکوه نوابی نژاد
۲۸۲	فصل دهم: مشاوره نوجوانی دکتر شکوه نوابی نژاد
۳۱۱	فصل یازدهم: مشاوره سالمندی دکتر شکوه نوابی نژاد
۳۴۱	فصل دوازدهم: مسائل حرفه‌ای و اخلاقی در مشاوره دکتر شکوه نوابی نژاد
۳۷۰	فصل سیزدهم: سنجش و آزمون در مشاوره دکتر محسن رسولی
۴۰۳	فصل چهاردهم: ارزشیابی و روشهای تحقیق دکتر قدسی احقر
۴۵۳	پیوست
۴۶۱	واژه‌نامه فارسی - انگلیسی
۴۶۴	واژه‌نامه انگلیسی - فارسی

پیشگفتار

راهنمایی و مشاوره نزدیک به نیم قرن است که به عنوان رشته‌ای علمی در مراکز علمی و دانشگاهی ایران در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترای تدریس می‌شود. این رشته علمی نخست در سال ۱۳۴۶ در دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد در رشته روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تربیت معلم و سپس به تدریج در سایر دانشگاه‌های کشور دایر گردید. بعد از انقلاب اسلامی، در دهه ۶۰، دوره دکترای مشاوره در دانشگاه‌های معتبر تأسیس شد. از نخستین کتابها و منابع فارسی‌ای که در این زمینه نوشته شده است می‌توان از اصول راهنمایی مرحوم دکتر kardān (۱۳۴۶) و راهنمایی و مشاوره در مدارس امروز دکتر نوایی‌نژاد (۱۳۴۹)، به عنوان کتابهای درسی معتبر این رشته برای سال‌های دبستان، دبیرستان و دبیرستان نام برد.

با گسترش دوره‌های روان‌شناسی و مشاوره در دانشگاه‌ها کوششهای فراوانی در زمینه تألیف و ترجمه کتابهای درسی این رشته به عمل آمده است. با توجه به تحولات اخیر و پیشرفتهای چشمگیر در حوزه مشاوره در دهه اخیر، با مشورت و همفکری جناب آقای دکتر زارع بر آن شدیم تا منبع جدیدی را برای دانشجویان و محققان گوناگون در زمینه مشاوره به زبان ساده تدوین و آن را به واسطه سازمان «انسانیت»، معتبرترین مرکز نشر دانشگاهی، منتشر کنیم.

کتاب پیش رو، با عنوان مبانی راهنمایی و مشاوره، به عنوان منبعی جامع و با هدف پرداختن به موضوعهای گوناگون مرتبط با راهنمایی و مشاوره به زبانی ساده برای دانشجویان رشته مشاوره، روان‌شناسی و علوم تربیتی در سطح کارشناسی توسط اساتید مجرب و کارآزموده تهیه و تدوین گردیده است.

این کتاب شامل مباحثی در زمینه تاریخچه راهنمایی و مشاوره در ایران و جهان (فصل اول)، راهنمایی و مشورت در اسلام (فصل دوم)، اصول و مفاهیم راهنمایی و مشاوره (فصل سوم)، فنون و مهارت‌های مشاوره (فصل چهارم)، نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی (فصل پنجم)، راهنمایی و مشاوره گروهی (فصل ششم)، مشاوره مدرسه (فصل هفتم)، راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه‌ای (فصل هشتم)، مشاوره خانواده (فصل نهم)، مشاوره نوجوانی (فصل دهم)، مشاوره سالمندی (فصل یازدهم)، مسائل حرفه‌ای و اخلاقی در مشاوره (فصل دوازدهم)، سنجش و آزمون در مشاوره (فصل سیزدهم) و ارزشیابی و روش‌های تحقیق (فصل چهاردهم) است که آنها را از چپ‌دیده فصل تدوین کرده‌ایم.

امید است اساتید و دانشجویان عزیز بر نویسندگان منت نهند و با پیشنهادها و اظهار نظرهای خود به بهبود کیفیت محتوای این کتاب در چاپ‌های بعدی یاری رسانند.

دکتر شکوه نوابی‌نژاد

خرداد ۱۳۹۲